

Nr 157.

Godkänd av första kammaren den 9 maj 1925.

Godkänd av andra kammaren den 12 maj 1925.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av riksdagens år 1924 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923.

(Statsutskottets utlåtande nr 48).

Till Konungen.

Efter prövning av vad riksdagens nästlidet år församlade revisorer rörande verkställd granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd styrelse och förvaltning för tiden 1 januari—30 juni 1923 uti angiven berättelse anmält samt vederbörande verk och myndigheter uti däröver avgivna förklaringar hos Eders Kungl. Maj:t andragit, får riksdagen i nedan nämnda ärenden anföra följande.

1:o.

Arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel.

Under försvarsdepartementet, § 1, hava revisorerna lämnat en redogörelse för tillkomsten av fjärde huvudtitelns arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel samt i fråga om dessa medels användning. Av den lämnade redogörelsen hava revisorerna funnit framgå, att den av arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen bildade fonden årligen tillförts betydande belopp, huvudsakligen utgörande avkomst av vissa kronan tillhörande områden och byggnader medan å andra sidan under de senaste åren dispositioner skett av fondens medel i sådan omfattning, att icke blott de årliga inkomsterna å fonden tagits i anspråk, utan även fondens kapitalbehållning avsevärt nedgått. Sistnämnda behållning hade sålunda under tiden 1 januari 1920—30 juni 1923 minskats från omkring 800,000 kronor till omkring 568,000 kronor.

Revisorerna hava vidare anförut att de utgifter, som belastat fondmedlen, varit av vitt skilda slag, såsom årliga arvoden till skogvaktare m. fl., köpeskillingar, kostnader för väganläggningar och reparationer av byggnader, inredning och elektrifiering av bostadslägenheter samt inköp av inventarier. Enligt vad revisorerna vid sin granskning av fondens räkenskaper funnit, hade fonden i betydande utsträckning tagits i anspråk för sådana ändamål, vilka i allmänhet plägat tillgodoses genom särskilda riksstatsanslag.

Det hade sålunda väckt revisorernas uppmärksamhet, att, medan särskilt riksstatsanslag äskats för inköp av visst markområde att tilläggas Södermanlands regementes övningsfält, ett annat område av samma övningsfält inköpts med anlåtande av fondens medel. Motsvarande förhållanden hade ägt rum då fråga varit om anvisning för inredande av bostadslägenheter för armén tillhörande personal. Av de avsevärda belopp, som ställts till förfogande av kommandanten i Boden, utgörande till väsentlig del inkomster av kronans skogar i Boden, hade därjämte inköpts mark för utvidgning av fästningsområdet.

Vad åter angår de inkomster, som av vederbörande kassaförvaltningar tillförts fonden, hade, enligt vad revisorerna funnit, desamma under de senaste åren uppgått till omkring 500,000 kronor för år. Därav utgjordes en betydande del av hyror, som erlades för lägenheter, upplåtna till arméns personal. Enligt de årliga beräkningarna av arméns avlöningsanslag inginge emellertid till samma anslag ersättningar för tjänstebostäder, vadan alltså hyresinkomster från lantförsvaret tillhörande byggnader redovisades delvis å avlöningsanslaget och delvis å fonden samt, enligt vad revisorerna funnit, i vissa fall även å ordinarie byggnadsanslaget.

För vinnande av största möjliga ordning och reda i förvaltningen vore det enligt revisorernas mening önskvärt, att bestämda föreskrifter meddelades rörande användningen av ifrågavarande fondmedel. Så länge fondens inkomster voro jämförelsevis ringa, finge avsaknaden av dylika föreskrifter anses hava varit av mindre betydelse, men med hänsyn till storleken av fondens nuvarande inkomster måste detta krav framträda allt starkare. Härtill komme, att genom de förändringar beträffande riksstatsanslagen å fjärde huvudtiteln, som under de senaste åren ägt rum, ett uppdragande av bestämda gränser mellan å ena sidan de inkomster, som borde tillgodoföras anslagen, och de utgifter, som borde belasta desamma, samt å andra sidan fondens inkomster och utgifter måste anses vara ur redovisningssynpunkt nödvändigt. Emellertid hava revisorerna framhållit att, därest det skulle visa sig möta vissa svårigheter att exakt angiva de inkomster och utgifter, som borde redovisas å fonden, jämväl den utvägen kunde anlitas att låta fondens inkomster och utgifter i huvudsak ingå i ordinarie byggnadsanslaget. Genom detta tillvägagångssätt skulle givetvis därjämte vinnas en icke obetydlig förenkling beträffande redovisningen av inkomsterna från lantförsvarets fastigheter och byggnader m. m. samt utgifterna för desamma.

I anledning av revisorernas uttalande har förklaring avgivits av arméförvaltningens fortifikations- och civila departement. Av förklaringen framgår, att departementen anse, att ordinarie byggnadsanslaget och arrendemedlen alltjämt böra hållas skilda från varandra samt redovisas under olika titlar.

Vad revisorerna anfört rörande särskilt redovisningen av fjärde huvudtitelns (lantförsvarets) arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel, synes riksdagen utvisa, att en förändring härutinnan är påkallad. Det kan nämligen icke anses stå i god överensstämmelse med numera gällande praxis i avseende å redovisningen av statsverkets inkomster och utgifter, att så pass betydande belopp som de, varom här är fråga, icke komma till synes i riksstaten och härigenom undandragas statsregleringen. Följden härav har också blivit, att överskottet å arrendemedlen ofta kunnat disponeras för ett flertal olika ändamål, vilka till sin natur varit sådana, att de bort tillgodoses av lantförsvarets anslag till extra utgifter.

Riksdagen, som icke kan dela de av arméförvaltningen uttalade betänkligheterna mot en förändring i fråga om redovisningen av arrendemedlen, håller alltså före, att ifrågavarande inkomster och utgifter för framtiden böra i en eller annan form uppföras på riksstaten. Härvid torde emellertid de av arméförvaltningen framförda önskemålen om att ifrågavarande medel böra redovisas för sig utan att sammanföras med andra i riksstaten upptagna medel, kunna utan olägenhet vinna beaktande, exempelvis på det sättet att en särskild titel för arrendemedlen upplägges under ordinarie byggnadsanslaget. Det synes riksdagen önskvärt, att den sålunda ifrågasatta förändringen rörande sättet för redovisningen av här berörda inkomster och utgifter genomföres från och med budgetåret 1926—1927.

Den kapitalbehållning, som arrendemedlen kunna komma att utvisa vid den tidpunkt, då en övergång sker till det av riksdagen förordade redovisningssättet, synes åtminstone tillsvidare böra bilda en särskild fond, vilken, i likhet med vad hittills delvis skett, torde, i den mån det nu bundna kapitalet kan lösgöras eller i övrigt tillgängligt kapital och räntemedel härtill förslå, böra få disponeras för utlämnande av lån för de enskilda lägerkassornas verksamhet eller annat likartat ändamål. De närmare föreskrifterna härom synas böra meddelas av Eders Kungl. Maj:t. I samband med den utredning, som torde böra ske rörande här behandlade spörsmål, lär jämväl böra undersökas, huruvida en blivande arrendemedelsfond bör förvaltas av arméförvaltningen eller av statskontoret, som handhar förvaltningen av statsverkets fonder i allmänhet.

På grund av vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan förändring av det nuvarande redovisningssättet beträffande fjärde huvudtitelns (lantförsvarets) arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel, att inkomster och utgifter för dessa medel från och med budgetåret 1926—1927 redovisas å riksstaten.

2:o.

Stockholms garnisons övningsfält vid Järva.

Under försvarsdepartementet, § 2, hava revisorerna framhållit, att en förändring borde vidtagas ifråga om redovisningen av de inkomster, som härflyta från Stockholms garnisons övningsfält vid Järva.

Efter att hava lämnat en redogörelse för Järvafältets inköp och nuvarande förvaltning hava revisorna gjort följande uttalande:

»Sedan Järvafältet enligt beslut av 1905 års riksdag anordnats till övningsfält för Stockholms garnison, hava de därifrån härflytande inkomsterna använts för fältets underhåll och vård ävensom i icke obetydlig omfattning för beredande därstädes av förläggingsmöjligheter för truppförband under övningar. Det förefaller emellertid revisorerna mindre lämpligt att de numera avsevärda inkomster, som årligen inflyta huvudsakligen från utarrenderade delar av fältet och från där befintliga uthyrda byggnader, allt fortfarande i sin helhet tagas i anspråk för övningsfältets underhåll och vård. Det har också visat sig, att inkomster från fältet under de senaste åren inlutit i sådan omfattning, att, oaktat icke ringa belopp disponerats för vissa engångsutgifter för beredande av förbättrade förläggingsmöjligheter, de fonderade överskottsmedlen den 30 juni 1923 uppgå till närmare 250,000 kronor. I detta belopp ingå dock icke inkomster, uppkomna genom försäljning av vissa mindre delar av övningsfältet m. m., vilka inkomster disponeras för fältets utvidgning. Såväl nyssnämnda behållning som en del av de årliga inkomsterna från fältet synes numera utan åsidosättande av kraven på övningsfältets nödvändiga underhåll och vård kunna tagas i anspråk för statsregleringsändamål. Ett ytterligare skäl att så sker synes revisorerna vara att, såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår, inköpet av delar av Järvafältet bekostats av medel, anskaffade genom tillfällig upplåning, vilka medel ännu icke återbetalts. Då alltså medel å riksstaten avses för förräntning av det i Järvafältet nedlagda kapitalet, torde det även få anses vara riktigt att överskottsmedlen från fältet genom uppförande å riksstaten tagas i anspråk vid statsregleringen. Detta synes revisorerna lämpligast kunna ske genom att överskottet från Järvafältet årligen tillgodoföres ordinarie byggnadsanslaget. Det torde jämväl kunna ifrågasättas, huruvida icke, såsom revisorerna föreslagit beträffande arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen, nu ifrågavarande medel lämpligen böra i huvudsak redovisas å nämnda anslag, varigenom en förenkling i redovisningshänseende givetvis kan vinnas.

Då revisorerna med hänsyn till de betydande inkomster, som numera årligen inflyta från Järvafältet, icke kunna finna det vara i redovisningshänseende lämpligt, att desamma undandragas statsregleringen, hava revisorerna velat fästa riksdagens uppmärksamhet å berörda förhållande.»

I anledning av revisorernas uttalande har förklaring avgivits av arméförvaltningens fortifikationsdepartement, som under framhållande av att inkomsterna från Järvafältet vore av samma natur som de inkomster, vilka inginge till fjärde huvudtitelns arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel, uttalat, att det överskott, som efter utgifternas bestridande

återstode, rätteligen borde tillföras denna fond. Att så skulle ske, vore ock avsett, fastän hittills Järvafältets inkomst- och utgiftsposter enligt förut meddelad föreskrift förts å särskilt konto. Under det att fortifikationsdepartementet ansåge, att de genom fastighetsavkastning inflytande medlen fortfarande såsom hittills borde redovisas för sig, men överskottet i sinom tid ingå till arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen, ville departementet taga i övervägande, huruvida icke de medel, som influtit eller komma att inflyta vid försäljning av mindre delar av Järvafältet, kunde till någon del avstås och i sådant fall ännu för fältets utvidgning erforderliga inköp av enskild mark, som helt omgives av övningsfältet, bekostas av inflytande årsinkomster. Berörda försäljningsmedel borde, enligt departementets mening, icke tillföras ordinarie byggnadsanslaget eller annat ordinarie anslag under fjärde huvudtiteln, utan lämpligen ingå till den under statskontorets förvaltning ställda fond med benämning »lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål», vilken icke kunde utan riksdagens medgivande disponeras och från vilken medel vore avsedda för gäldandet av vissa för försvarsändamål upplånta medel.

I likhet med arméförvaltningens fortifikationsdepartement anser riksdagen, att någon skillnad icke förefinnes i fråga om naturen av å ena sidan de inkomster och utgifter, som härflyta från, respektive utgå till Järvafältet, och å andra sidan inkomster och utgifter under fjärde huvudtitelns arrende-, jordskylds- och tomtöresmedel. Samma redovisningssätt synes följaktligen böra tillämpas beträffande båda slagen av medel.

Under punkt 1:o) här ovan har riksdagen ifrågasatt en förändring rörande redovisningen av nu å arrendemedlen upptagna inkomster och utgifter, och synes det riksdagen, som om motsvarande förändring bör äga rum i fråga om den framtida redovisningen av Järvafältets inkomster och utgifter. Sistnämnda medel lära kunna ingå under samma redovisningstitel, som torde komma att uppläggas för arrendemedlens vidkommande. Härigenom skulle då vinnas det av revisorerna uttalade önskemålet att få inkomster och utgifter för Järvafältet redovisade å riksstaten.

I samband med den sålunda föreslagna omläggningen av dessa medels redovisning, vilken omläggning synes böra genomföras från och med ingången av budgetåret 1926—1927, torde undersökning böra verkställas huruvida icke vid tiden för omläggningens verkställande befintliga överskottsmedel från Järvafältet böra, såsom fortifikationsdepartementet föreslagit, tillföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

I anslutning till vad riksdagen ovan under punkt 1:o) anfört, får riksdagen anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan förändring av det nuvarande redovisningssättet beträffande inkomster från och utgifter för Stockholms garnisons övningsfält vid Järva, att desamma från och med budgetåret 1926—1927 redovisas å riksstaten.

3:o.

Arvoden för kontroll och besiktning.

Under försvarsdepartementet, § 3, hava revisorerna lämnat en redogörelse för de av arméförvaltningens intendentsdepartement tillämpade grundsatserna vid förordnande av kontrollanter (besiktningsmän) för leveranser till armén ävensom för de ersättningar, som tillerkänts de sålunda förordnade.

Revisorerna hava därefter gjort följande uttalande i frågan:

»Visserligen innehåller 50 § i kungl. förordningen den 16 januari 1920 angående upphandling och arbeten för statens behov samt försäljning av staten tillhörig lös egendom den bestämmelsen, att, om beskaffenheten av gods eller arbete på ett tillförlitligt sätt kan bedömas av någon hos myndigheten anställd tjänsteman, myndigheten bör under viss förutsättning, varom här ej är fråga, uppdraga åt sådan tjänsteman att förrätta besiktning. Berörda stadgande kan emellertid enligt revisorernas mening icke anses giva stöd för den inom arméförvaltningen till synes nära nog konsekvent genomförda praxis att till kontrollanter och besiktningsmän vid större upphandlingar förordna personer, som hava att taga beaktning med den förberedande eller slutliga handläggningen av dylika ärenden inom intendentsdepartementet. Ett sådant förfaringssätt måste fastmera ur principiell synpunkt betecknas såsom olämpligt och ägnat att äventyra en objektiv prövning av upphandlingsfrågorna.

Vad angår arvodesbeloppen synas dessa synnerligen höga i förhållande till uppdragets beskaffenhet, särskilt om hänsyn tages därtill, att vederbörande kontrollanter (besiktningsmän) merendels äro beställningshavare å aktiv stat vid armén, i vilken egenskap de uppbara sina samtliga avlöningsförmåner.

Enär enligt revisorernas förmenande det skäligen måste anses tillkomma beställningshavare vid intendenturkåren att såsom tjänsteäliggande utföra arbete av ifrågavarande slag, anse revisorerna önskvärt att sådana bestämmelser meddelas, att, då dylik beställningshavare förordnas till kontrollant (besiktningsman) vid leveranser för arméns räkning, särskild gottgörelse för uppdraget i allmänhet icke må utgå.»

Förklaring har avgivits av arméförvaltningens intendentsdepartement. Av denna förklaring framgår bland annat, att departementet i en till Eders Kungl. Maj:t den 17 nästlidne april avgiven skrivelse med förslag till anordnande av utbildning av intendenturofficerare till kontroll- och besiktningsofficerare lämnat en noggrann redogörelse för det nuvarande läget i fråga om kontroll och besiktning av intendenturmateriel. Sedan Eders Kungl. Maj:t bifallit därvid framställt förslag och efter det lämpliga officerare erhållit sådan utbildning, komme enligt departementets förklaring frågan i ett helt nytt läge. Den statsutbildade kontrollofficeren borde nämligen icke med samma fog som den genom egen försorg utbildade kunna kräva särskild ersättning för kommande arbete på området ifråga.

Riksdagen delar den av revisorerna uttalade uppfattningen, att det ur principiell synpunkt måste betecknas såsom olämpligt att till kontrollanter och besiktningsmän vid upphandlingar förordnas personer, som hava att taga befattning med den förberedande eller slutliga handläggningen av dylika ärenden inom intendentsdepartementet, och är det enligt riksdagens mening påkallat, att sådana föreskrifter meddelas, att ett dylikt förfaringssätt för framtiden icke kan ifrågakomma.

I fråga om intendentsdepartementets tillvägagångssätt att tillerkänna såsom kontrollanter (besiktningsmän) förordnade officerare vid intendenturkåren särskild gottgörelse utöver till dem utgående rese- och traktamentsersättning vill riksdagen framhålla, att detta knappast kan anses överensstämma med föreskrifterna i 32 § av officersavlöningsreglementet (Sv. ffs. 1921 nr 388). I varje fall synes sådan gottgörelse icke hava bort utgå, utan att Eders Kungl. Maj:ts medgivande härtill inhämtats. Riksdagen anser emellertid i likhet med revisorerna det böra tillkomma personal vid intendenturkåren såsom tjänsteåliggande att utan särskild gottgörelse verkställa uppdrag av berörda art, och synes vederbörlig föreskrift i sådant hänseende böra utfärdas. Härvid torde dock tillika böra stadgas rätt för Eders Kungl. Maj:t att, där särskilda omständigheter föreligga, medgiva sådan gottgörelses utbetalande.

I ovannämnda två hänseenden synes alltså en förändring av nu gällande bestämmelser vara önskvärd. Förändringen, i vad den avser ersättning till kontrollanter (besiktningsmän), synes böra hava avseende, icke allenast å personal vid intendenturkåren utan å försvarsväsendets personal i allmänhet. Visserligen komma nu berörda spörsmål på grund av Eders Kungl. Maj:ts beslut om utbildande av särskilda kontrollofficerare vid intendenturkåren, i likhet med vad redan skett vid exempelvis artilleriet, att för framtiden få mindre betydelse än de för närvarande äga, men å andra sidan lär icke vid samtliga leveranser för arméns och marinens räkning kontroll och besiktning kunna i framtiden utövas av särskilt för ändamålet utbildad personal.

Enligt riksdagens mening bör frågan om anordnandet av kontroll och besiktning vid leveranser för försvarets räkning i sin helhet underkastas en närmare prövning, därvid särskilt synes böra tagas under övervägande, vilka ytterligare åtgärder, som kunna vidtagas för vinnande härvid av största möjliga effektivitet.

Under åberopande av vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen anhålla, dels att Eders Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning rörande anordnandet av kontroll och besiktning vid leveranser för försvarets räkning samt därefter vidtaga de åtgärder för vinnande av förändringar i härutinnan nu tillämpade anordningar, vartill utredningen kan giva anledning; dels ock att Eders Kungl. Maj:t måtte utfärda föreskrift därom, att, utöver författningens rese- och traktamentsersättning, särskild gottgörelse icke må tillkomma vid försvarsväsendet anställd personal, som för-

ordnats verkställa kontroll eller besiktning vid leveranser för försvarets räkning, i andra fall än då sådan gottgörelse av Eders Kungl. Maj:t provas med hänsyn till särskilda omständigheter böra utgå.

4:o.

Förvaring av livsmedelsförråd i Boden m. m.

Under försvarsdepartementet, § 7, hava revisorerna omförmält, att de avlagt besök vid vissa befästningar i Boden samt i samband härmed anfört följande:

»Härvid lade revisorerna märke till att vissa för truppförbandens fredsbehov ej avsedda livsmedelsförråd förvarades på platser utom intendenturförrådet, som vore mindre lämpliga för magasinering av sådana förråd. Härigenom syntes nämligen icke kunna undvikas att förråden vid längre tids förvaring komma att taga skada och att statsverket därjämte åsamkas avsevärda utgifter för transporter. Med anledning härav synes en undersökning nödvändig för utrönande av huruvida icke en ändring i fråga om magasineringen av dessa förråd kan åvägabringas.

Vid revisorernas besök pågingo vissa befästningsarbeten, vartill medel anvisats enligt kungl. brev den 5 februari 1915, den 16 april 1915 och den 1 juni 1917.

För fullbordande av viss del utav dessa arbeten hava genom kungl. brev den 4 mars 1921 av Kungl. Maj:t ställts till förfogande 95,000 kronor. Såväl kommandanten i Boden som arméförvaltningens fortifikationsdepartement föreslogo vid sina framställningar om beloppets anvisande att medel måtte för ändamålet begäras genom avlåtande av proposition härom till riksdagen. Medlen i fråga hava emellertid enligt nämnda brev den 4 mars 1921 av Kungl. Maj:t anvisats att utgå från det å tilläggsstat för år 1918 av riksdagen anvisade anslaget till bestridande av kostnader för tryggnad av rikets neutralitet, vilket revisorerna härigenom velat för riksdagen omförmäla.»

I anledning av revisorernas förberörda uttalande hava förklaringar avgivits av arméförvaltningens intendentsdepartement och kommandanten i Boden, den senare förklaringen av hemlig natur.

Riksdagens vederbörande utskott har tagit del av den utav kommandanten i Boden i fråga om förvaringen av vissa förråd i Boden avgivna förklaringen och har därjämte under hand införskaffat upplysningar i ärendet.

Riksdagen har funnit, att det nu tillämpade sättet för förrådets förvaring åsamkar statsverket icke obetydliga utgifter, och har därför kommit till den uppfattningen, att en undersökning bör verkställas för utrönande, huruvida icke en minskning av förråden och en ändring i fråga om deras magasinering kan åvägabringas.

I anledning av den utav revisorerna meddelade uppgiften, att genom kungl. brev den 4 mars 1921 anvisats 95,000 kronor för vissa arbeten i Boden

samt att medlen ställts till förfogande av det å tilläggsstat för år 1918 beviljade anslaget till bestridande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet under samma år, har riksdagen velat uttala, att en dylik medelsdisposition icke synes stå i överensstämmelse med de utav 1918 års urtima riksdag beslutade grunderna för detta anslags disponerande. Enligt nämnda riksdags skrivelse nr 32 finge nämligen detta anslag, som hade karaktär av förslagsanslag, högst, efter 1918 års utgång tagas i anspråk allenast för gäldande av sådana kostnader, som vore en följd av under samma år eller tidigare vidtagna dispositioner för neutralitetsskyddets upprätthållande, samt för bestridande av sådana utgifter, som kunde uppstå i samband med avvecklingen av det dåvarande neutralitetsskyddet. Vad i ärendet förekommit, har emellertid syntts riksdagen böra föranleda en riksdagens förklaring, att ifrågavarande anslag, å vilket enligt budgetredovisningen för 1923—1924 fanns en behållning av 105,954 kronor 50 öre, hädanefter må tagas i anspråk endast för gäldande av sådana i samband med neutralitetsskyddet uppkomna kostnader, vilka statsverket kan komma att få vidkännas i anledning av meddelad dom eller skiljedom.

I anslutning till vad riksdagen sålunda anfört, får riksdagen *dels* anhålla, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta verkställa undersökning, huruvida icke de livsmedelsförråd i Boden, som förvaras å platser utom intendenturförrådet, kunna minskas och en förändring i fråga om förrådens förvaring åvägbringas, *dels ock* förklara, att det för bestridande av kostnaden för tryggande av rikets neutralitet under år 1918 å tilläggsstat för samma år under fjärde huvudtiteln uppförda förslagsanslag, högst, 18,365,000 kronor icke hädanefter må tagas i anspråk för gäldande av andra i samband med neutralitetsskyddet uppkomna kostnader än sådana, som statsverket kan komma att få vidkännas i anledning av meddelad dom eller skiljedom.

5:o.

Landsfogdes och landsfiskals befogenhet och tjänsteåliggande.

Under socialdepartementet, § 4, hava revisorerna lämnat en redogörelse för vissa utav landsfogden i Västerbottens län under tiden 19 maj—26 juni 1923 företagna tjänsteresor, varvid revisorerna anmärkt, att, såvitt revisorerna kunnat finna, ingen av de under nämnda tid företagna tjänsteresorna, vilka dragit en kostnad av 3,051 kronor, avsett sådan undersökning rörande landsfiskalernas tjänsteförvaltning, som omnämnes i § 11 i instruktionen för landsfogdarna samt att i åtskilliga fall resan avsett förhör eller rannsaking i brottmål av enklare beskaffenhet eller angående polisförseelser.

I anslutning härtill hava revisorerna vidare anfört följande:

»I sitt yttrande över Kungl. Maj:ts förslag till 1917 års riksdag om omorganisation och löneroglering för fögderiförvaltningen m. m. anförde riksdagen (skrivelse nr 216), bland annat, att riksdagen ansett sig böra be-

tona nödvändigheten av, att landsfogdarnas och landsfiskalernas befogenhet och åligganden inom det gemensamma arbetsområdet i möjligaste mån och i varje fall skarpare, än som skett i det framlagda förslaget, fixerades i förhållande till varandra, så att de olägenheter, som föranletts av den svävande arbetsfördelningen mellan kronofogde och länsman i den dåvarande organisationen, måtte kunna undvikas för framtiden.

Enligt § 6 i instruktionen för landsfogdarna åligger det landsfogden att såsom allmän åklagare beivra företrädesvis 1) brott, varå efter lag kan följa straffarbete i fyra år eller därutöver, därvid dock undantagna brott, som avses i 20 kap. allmänna strafflagen; 2) under 1) ej inbegripna brott, som efter lag kunna förskylla straffarbete, därest de påkalla utredning av mera krävande art. Övriga brott må av landsfogden beivras, så framt det kan ske utan eftersättande av andra tjänstegöromål.

Gällande instruktion synes sålunda göra det möjligt för landsfogde att, såsom i förevarande fall skett, i avsevärd utsträckning företaga resor för rannsakingar eller undersökningar i mindre viktiga mål, även om berörda tjänsteförrättningar äro av den beskaffenhet, att de i åtskilliga fall böra kunna utföras av vederbörande landsfiskal.

Med anledning härav vilja revisorerna framhålla, att det synes revisorerna mindre lämpligt och föga överensstämmande med den mera framskjutna ställning inom polis- och åklagarväsendet, som enligt 1917 års omorganisation tillkommer innehavarna av landsfogdebefattningarna, att landsfogde handlägger mål av nyssnämnda beskaffenhet i andra fall än möjligen där efter länsstyrelsens beprövande särskilda omständigheter anses påkalla landsfogdes ingripande.

Slutligen vilja revisorerna uttala, att, då det sätt, varpå ifrågavarande landsfogdes resor i vissa fall planlagts, synes hava åsamkat statsverket onödiga utgifter, revisorerna icke kunnat undgå att finna landsfogdens förfarande härutinnan vara anmärkningsvärt.»

Förklaring har avgivits av länsstyrelsen i Västerbottens län, varvid jämväl överlämnats ett från landsfogden infordrat yttrande.

Länsstyrelsen har för sin del framhållit, att vid granskningen av landsfogdens räkningar å ersättning för tjänsteresor länsstyrelsens uppmärksamhet blivit fästad därå, att hans resor i tjänsteärenden icke alltid ordnats med tillbörlig planmässighet. Länsstyrelsen hade därför och för erhållande av en bättre ordning härutinnan anmodat landsfogden att för varje månad till länsstyrelsen ingiva plan för de resor, som borde av honom företagas, på det länsstyrelsen kunde bliva i tillfälle granska icke allenast, att resorna ordnades på lämpligaste sätt, utan även att de avsåge ärenden, som borde av landsfogden handläggas.

Emellertid syntes det även länsstyrelsen önskligt, att uti instruktionerna för landsfogdarna och landsfiskalerna gränserna mellan dessa tjänstemäns befogenhet och åligganden bleve klarare bestämda.

Med anledning av vad i detta ärende förekommit och i anslutning till vad länsstyrelsen i Västerbottens län framhållit, vill riksdagen för sin del ifrågasätta, huruvida icke gränserna mellan landsfogdes och landsfiskals befogenhet och tjänsteåliggande borde på ett tydligare sätt uppdragas.

Nu gällande föreskrifter synas nämligen icke lämna den vägledning härutinnan, som av 1917 års riksdag i dess skrivelse nr 216 åsyftats.

Riksdagen anser sig på grund härav böra anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande frågan om vidtagande av sådana ändringar i gällande instruktioner för landsfogdar och landsfiskaler, att dessa tjänstemäns befogenhet och åligganden, i möjligaste mån och skarpare än vad som för närvarande är fallet, särskiljas från varandra.

Stockholm den 12 maj 1925.

Med undersåtlig vördnad.